M - Bir Şehir Katilini Arıyor

Vikipedi, özgür ansiklopedi

M - Bir Şehir Katilini Arıyor [1] 1931 Almanya yapımı psikolojik gerilim filmidir. Özgün adı ***M*** dir. İngilizce konuşulan ülkelerde ***Fritz Lang's M*** in yanı sıra ***Murderers Among Us*** adı ile de gösterime sunulmuştu. Filmin yönetmeni Fritz Lang filmin senaryosunu da eşi Thea von Harbou ile birlikte yazmıştı. Filmin başrol oyuncusu Peter Lorre 'dur. Bu film Fritz Lang 'ın ilk sesli filmidir ve kendisinin de belirttiği gibi filmografisindeki en iyi filmidir. Filmde bir Alman kentinde polisin seri cinayetler işleyen bir çocuk katilini yakalamakta yetersiz kalması üzerine tedirgin olan şehirdeki diğer suçluların da insan avına katılmaları anlatılmaktadır.

M - Bir Şehir Katilini Arıyor

M

"M - Bir Şehir Katilini Arıyor" filminin Almanya'da basılmış bir sinema afişi.

Yönetmen	Fritz Lang
Yapımcı	Seymour Nebenzal
Senarist	Thea von Harbou Fritz Lang Egon Jacobson 'nun bir makalesinden
Oyuncular	Peter Lorre Otto Wernicke Theodor Loos
Görüntü yönetmeni	Fritz Arno Wagner
Kurgu	Paul Falkenberg
Stüdyo	Nero-Film AG
Dağıtıcı	Paramount Pictures Janus Films The Criterion Collection
Cinsi	Sinema filmi
Türü	Suç,gerilim,kara film
Renk	Siyah-beyaz
Yapım yılı	1931
Çıkış tarih(ler)i	11 Mayıs 1931
Süre	117 dakika
Ülke	Almanya
Dil	Almanca
Diğer adları	M-Bir Şehir Katilini Arıyor (Türkiye) M - Eine Stadt sucht einen Mörder (Almanya) M - Mörder unter uns (Almanya) M - Dein Mörder sieht dich an (Avusturya) Fritz Lang's M (Avustralya) M le maudit (Fransa) M, el vampiro de Düsseldorf (İspanya) M,il mostro di Dusseldorf (İtalya) Murderers Among Us

İçindekiler

Özet
Oyuncu kadrosu
Film hakkında notlar
Kaynakça
  Dipnotlar
Dış bağlantılar

Özet

1931 yılında Almanya'nın Berlin şehri seri cinayetler işleyen pedofil bir çocuk katilinin (Peter Lorre) eylemleri ile çalkalanmaktadır. Polisin katili bir türlü yakalayamayışı halkı olduğu kadar dilencileri,çeteleri ve diğer 'normal' suçluları da tedirgin etmiştir; çünkü olağan dışı bir şekilde artan polis baskısı onların da işlerini aksatmaktadır. Organize suç örgütleri dilencilerin de yardımı ile katilin peşine düşerler. Polis ve suç örgütleri arasında katili yakalamak için bir yarış başlar. Önceleri katilin yüzü görülmez,sadece gölgesi ve sürekli ıslıkla çaldığı bir melodi duyulur. Kulağı keskin kör bir balon satıcısının ıslığı teşhis etmesi ile insan avı başlar.Kör baloncunun haber verdiği bir başka suçlunun avını gözden kaybetmemek için kendi eline tebeşirle bir M harfi (Almanca katil sözcüğünün baş harfi) yazıp katilin paltosunun sırtına eliyle bastırarak onu damgalaması sonucunda katil sıkıştırılır ve polisten daha önce suç örgütünün eline düşer. Örgütün kendi içinde kurduğu sözde mahkemede yargılanmaya başlar.

Oyuncu kadrosu

- Peter Lorre ... Hans Beckert
- Ellen Widmann ... Bayan Beckmann
- Inge Landgut ... Elsie Beckmann
- Otto Wernicke ... Müfettiş Karl Lohmann
- Theodor Loos ... Müfettiş Groeber
- Gustaf Gründgens ... Schränker
- Friedrich Gnaß ... Franz,soyguncu
- Fritz Odemar ... Dolandırıcı
- Paul Kemp ... 6 tane saati olan yankesici
- Theo Lingen ... Dalavereci
- Rudolf Blümner ... Beckert'in savunucusu (sözde avukatı)
- Georg John ... Kör dilenci
- Franz Stein ... Bakan
- Ernst Stahl-Nachbaur ... Polis şefi
- Gerhard Bienert ... Kriminal sekreteri

Film hakkında notlar

- Film her zaman IMDb'nin en iyi 250 Film listesine girmekte ve sıralamada sürekli olarak üst sıralarda yer almaktadır.[2]
- Daha önce mevcut olan baskıları seyredilmeyecek kadar çiziklerle dolu ve yıpranmış olduğu halde film son yıllarda Münih Film Arşivi tarafından esaslı bir restorasyondan geçirilmiştir. DVD 'ler bu son restorasyondan geçen filmden basılmışlardır.
- Bu film hem Fritz Lang 'ın ABD seyircisi tarafından tanınmasını,hem de daha önce hep komedi filmlerinde küçük rollerde oynamış olan Peter Lorre 'un starlığa yükselmesini sağlamıştır.

- Filmin senaryosunu yönetmen Fritz Lang 'la birlikte yazan Thea von Harbou aynı zamanda yönetmenin eşiydi.Lang başta Metropolis (1927) olmak üzere onun birçok senaryosunu filme çekmişti.Thea von Harbou 1932 yılında Nazi Partisi NSDAP 'ye katılınca Nazi karşıtı bir Musevi olan Fritz Lang onu terkederek ABD'ye göç etti.1933 'te de boşandılar.[3]
- Naziler iktidara gelince filmi Temmuz 1934 'te Almanya'da yasakladılar. Lang filmde dehşet içindeki bir Alman şehrinin portresini çizerken Alman toplumunu karamsar bir bakış açısı ile resmetmiş, suç örgütleri ile polis teşkilatını neredeyse aynı kefeye koymuştu. **Lang**'a göre katil hasta ruhlu olabilirdi,ama onun peşindekiler de ondan daha iyi değillerdi.
- Filmin gerçek bir olaydan,"Düsseldorf Vampiri" olarak nam salmış seri katil "Peter Kürten" davasından ilham alınarak çevrildiği ileri sürülmüştü,ancak Fritz Lang bunu şiddetle yalanlamıştı.
- Filmde rol alan suç örgütü elemanları gerçek suçlular arasından seçilmişlerdi. Özellikle filmin sonundaki suçluların kurduğu mahkemede yer alanların tamamı gerçek suçlularmış.
- Filmde bir dış anlatıcı sesin (dış ses) kullanılması o zaman için çok yenilikçi bir teknik olarak kabul edilmişti.
- "M" kara film (film-noir) türünün de ilk örneklerinden biridir. Bu film Orson Welles 'in filmlerinden başka ABD'deki kara filmin ilk örneği kabul edilen Malta Şahini (The Maltese Falcon) 'ne kadar 1940'ların birçok Amerikan filmine ilham kaynağı olmuştur.
- Filmde Peter Lorre 'un ıslıkla çaldığı melodi Edvard Grieg 'in Peer Gynt suitinden In The Hall of the Mountain King adlı bölümdür. Peter Lorre ıslık çalmayı bilmediği için bu melodiyi Fritz Lang ıslıkla çalmış ve filme eklemişti.
- Sinemada leitmotif [4] adı verilen bu tekniğin de ilk kullanıldığı filmlerden biri budur.Belirli bir fikir,düşünce,şahıs veya mekanla özdeşleşen bir müzik temasının film boyunca tekrar edilmesine leitmotif adı verilmektedir.Burada Peter Lorre 'un ıslıkla çaldığı Peer Gynt melodisi filmin leitmotif 'idir.Filmin ilerleyen dakikalarında seyirci katilin görüntüde olmadığı sahnelerde de bu ıslığı duyduğu zaman onun yakınlarda olduğunu bilir.

- Fritz Lang 'ın oyunculara karşı olan efsanevi sert tutumu bu filmde zirveye çıkmış, hatta çekimler sırasında Peter Lorre 'u defalarca merdivenlerden aşağıya fırlatmıştı.
- Yaygın inanışın aksine Fritz Lang filmin "Aramızdaki katiller" olan adını "M" ye Nazi'lerin hışmından çekindiği için değiştirmemiş. Bu değişikliğe çekimler sırasında suçlulardan birinin elinin üzerine M harfini yazarken karar vermiş, bunun daha ilginç bir isim olacağını düşünmüş. M harfi Almanca'da katil anlamına gelen "Mörder" sözcüğünün baş harfidir.
- Joseph Losey 1951 yılında aynı isimle filmi yeniden çevirdi. Öncekinin Amerikan versiyonu olan bu film de siyah beyaz çekilmişti ve olumlu eleştiriler almıştı. Soğuk Savaş yıllarında ABD 'deki Komünist cadı avlarının bir alegorisi idi.

Peter Lorre filmin bir sahnesinde.

Kaynakça

- Christoph Bareither, Urs Büttner (HRSg.): *Fritz Lang: „M – Eine Stadt sucht einen Mörder." Texte und Kontexte.* Königshausen & Neumann, Würzburg 2010, ISBN 978-3-8260-4214-0. **(Almanca)**
- Christian Heger: *Zwischen Hoffnung und Verzweiflung. Filmanalytische Bemerkungen zur Anfangssequenz von Fritz Langs Film ‚M'. - Im Schattenreich der Fiktionen: Studien zur phantastischen Motivgeschichte und zur unwirtlichen (Medien-Moderne.)* AVM, München 2010, ISBN 978-3-86306-636-9, S. 179–191. **(Almanca)**
- Rudolf Freund: *M.* - Günther Dahlke, Günther Karl (Hrsg.): *Deutsche Spielfilme von den Anfängen bis 1933. Ein Filmführer.* 2. Auflage. Henschel Verlag, Berlin 1993, ISBN 3-89487-009-5, S. 254–257. **(Almanca)**
- Joe Hembus, Christa Bandmann: *Klassiker des deutschen Tonfilms. 1930–1960.* Goldmann, München 1980, ISBN 3-442-10207-3. **(Almanca)**
- Anton Kaes: *M.* British Film Institute, London 2000, ISBN 0-85170-370-4 **(İngilizce)**
- Philipp Alexander Ostrowicz: *M und die Ordnungen des Films.* In: Maik Bozza, Michael Herrmann (Hrsg.): *Schattenbilder – Lichtgestalten. Das Kino von Fritz Lang und F.W. Murnau.* Transcript, Bielefeld 2009, ISBN 978-3-8376-1103-8, S. 173–190. **(Almanca)**
- Georg Seeßlen: *M – Eine Stadt sucht einen Mörder.* In: Alfred Holighaus (Hrsg.): *Der Filmkanon. 35 Filme, die Sie kennen müssen.* Bertz+Fischer, Berlin 2005, ISBN 3-86505-160-X, S. 41–50. **(Almanca)**
- Michael Töteberg: *Fritz Lang.* Rowohlt, Reinbek bei Hamburg 1985, ISBN 3-499-50339-5, S. 67–74. **(Almanca)**
- Guntram Vogt: *M. Mörder unter uns. - Thomas Koebner (Hrsg.):* Filmklassiker – Beschreibungen und Kommentare. *Band 1:* 1913–1945. *5. Auflage. Reclam junior, Stuttgart 2006, ISBN 978-3-15-030033-6, S. 275–280. **(Almanca)***
- Stefan Volk: *M – Eine Stadt sucht einen Mörder.* (Institut für Kino und Filmkultur: Film-Heft). Köln 2002 (PDF (http://www.film-kultur.de/publikationen/m_eine_stadt_sucht.pdf) 19 Nisan 2022 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20220419202911/http://www.film-kultur.de/publikationen/m_eine_stadt_sucht.pdf).). **(Almanca)**

Dipnotlar

1. ^ Ölmeden Önce Görmeniz Gereken 1001 Film (kitap) s.96 Türkçe isim için referans
2. ^ "Arşivlenmiş kopya" (https://www.imdb.com/chart/top?tt0317248). 3 Ocak 2009 tarihinde kaynağından arşivlendi (https://web.archive.org/web/20090103213310/http://www.imdb.com/chart/top?tt0317248). Erişim tarihi: 22 Temmuz 2009.
3. ^ http://www.imdb.com/name/nm0902376/bio 6 Ocak 2010 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20100106231837/http://www.imdb.com/name/nm0902376/bio). IMDB'de biografi sayfası
4. ^ en:Leitmotif

Dış bağlantılar

- IMDb'de *M - Bir Şehir Katilini Arıyor* (https://www.imdb.com/title/tt0022100/)
- Roger Ebert'in eleştiri yazısı (http://rogerebert.suntimes.com/apps/pbcs.dll/article?AID=/19970803/REVIEWS08/401010339/1023)11 Şubat 2013 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20130211220831/http://rogerebert.suntimes.com/apps/pbcs.dll/article?AID=%2F19970803%2FREVIEWS08%2F401010339%2F1023).

- *M - Bir Şehir Katilini Arıyor (https://archive.org/details/PhantasmagoriaTheater-MFritzLang1931574)* filmini ücretsiz olarak indirmek için Internet Archive'i kullanabilirsiniz [*daha fazlası*]

G · T · D (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%9Eablon:Fritz_Lang&action=edit)	**Fritz Lang'ın yönettiği filmler**
Almanya dönemi 1919-1933	*Halbblut* (1919) • *Der Herr der Liebe* (1919) • *Die Spinnen, 1. Teil - Der Goldene See* (1919) • *Harakiri* (1919) • *Die Spinnen, 2. Teil - Das Brillantenschiff* (1920) • *Das wandernde Bild* (1920) • *Vier um die Frau* (1921) • *Der müde Tod* (1921) • *Dr. Mabuse the Gambler* (1922) • *Die Nibelungen: Siegfried* (1924) • *Die Nibelungen: Kriemhilds Rache* • *Metropolis* (1927) • *Spione* (1928) • *Frau im Mond* (1929) • *M* (1931) • *Das Testament des Dr. Mabuse* (1933)
Fransa dönemi 1934	*Liliom* (1934)
ABD dönemi 1936-1956	*Fury* (1936) • *You Only Live Once* (1937) • *You and Me* (1938) • *The Return of Frank James* (1940) • *Western Union* (1941) • *Man Hunt* (1941) • *Moontide* (1942) • *Hangmen Also Die!* (1943) • *Ministry of Fear* (1944) • *The Woman in the Window* (1944) • *Scarlet Street* (1945) • *Cloak and Dagger* (1946) • *Secret Beyond the Door* (1948) • *House by the River* (1950) • *American Guerrilla in the Philippines* (1950) • *Rancho Notorious* (1952) • *Clash by Night* (1952) • *The Blue Gardenia* (1953) • *The Big Heat* (1953) • *Human Desire* (1954) • *Moonfleet* (1855) • *While the City Sleeps* (1956) • *Beyond a Reasonable Doubt* (1956)
Sonrası	*Der Tiger von Eschnapur* (1959) • *Das indische Grabmal* (1959) • *Die tausend Augen des Dr. Mabuse* (1960)
Oyuncu olarak	*Le Mépris* (1963)

Otorite kontrolü	BNF: cb12146985k (https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb12146985k) (data) (https://data.bnf.fr/ark:/12148/cb12146985k) · GND: 4289372-0 (https://d-nb.info/gnd/4289372-0) · LCCN: n91091193 (https://id.loc.gov/authorities/names/n91091193) · NKC: unn20201084407 (https://aleph.nkp.cz/F/?func=find-c&local_base=aut&ccl_term=ica=unn20201084407&CON_LNG=ENG) · SUDOC: 029954193 (https://www.idref.fr/029954193) · VIAF: 174661333 (https://viaf.org/viaf/174661333) · WorldCat (LCCN): n91-091193 (https://www.worldcat.org/identities/lccn-n91-091193)